

4.3. Ukončené případy dočasné pracovní neschopnosti

Kromě statistiky nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti zpracovávané ČSÚ, které byla věnována celá předchozí kapitola 4.2., jsou z evidence ČSSZ zpracovávány a publikovány také údaje o ukončených případech pracovní neschopnosti, které zpracovává Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR). Rozdíly v počtech nově hlášených a ukončených případů dočasné pracovní neschopnosti mezi oběma zdroji jsou dány odlišnou metodikou sběru dat.

Na rozdíl od statistik nově hlášených případů dočasné neschopnosti, které zajišťuje a zpracovává ČSÚ, zaznamenává a zjišťuje ÚZIS ČR dočasné pracovní neschopnosti z dat ČSSZ pouze pro **případy ukončené ve sledovaném roce**. Některé případy vzniklé na konci roku jsou tak v závislosti na délce jejich trvání evidovány až ve zpracování dat pracovní neschopnosti roku následujícího. ÚZIS ČR, který vede Informační systém Pracovní neschopnost, však nabízí ve svých statistikách jiné třídění publikovaných dat než ČSÚ, a to zejména podle věku práce neschopných a podle příčin pracovní neschopnosti. Pro zpestření pohledu na statistiku nemocnosti byla vybraná data z tohoto zdroje využita v této kapitole. ÚZIS ČR zpracovaná roční data o ukončených případech pracovní neschopnosti publikuje na podzim následujícího roku, proto byla využita poslední veřejně dostupná data za rok 2016.

Ukončené případy pracovní neschopnosti – zahrnují veškerá onemocnění a úrazy, které zapříčinily alespoň jednodenní pracovní neschopnost u nemocensky pojištěných osob ukončenou v daném roce. Nezahrnuje tedy onemocnění a úrazy, u nichž pracovní neschopnost přesahovala do dalšího roku, ani ty případy, kdy nebylo vystaveno „Rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti“.

Z pohledu věkové struktury práce neschopných bylo v absolutním vyjádření v roce 2016 nejvíce případů pracovní neschopnosti ve věkové skupině 40 – 44 let (13% podíl na počtu všech případů) a dále ve věkové skupině 25 – 29 let (12,9% podíl). Z hlediska pohlaví práce neschopní muži převládali až do věku 34 let, od 35. roku věku se situace obrací a mnohem častěji bývají v pracovní neschopnosti ženy, a to až do 59. roku věku. Nad 60 let věku je zřejmá opět převaha mužů.

Tab. 3.1 – Ukončené případy pracovní neschopnosti podle věkových skupin v roce 2016

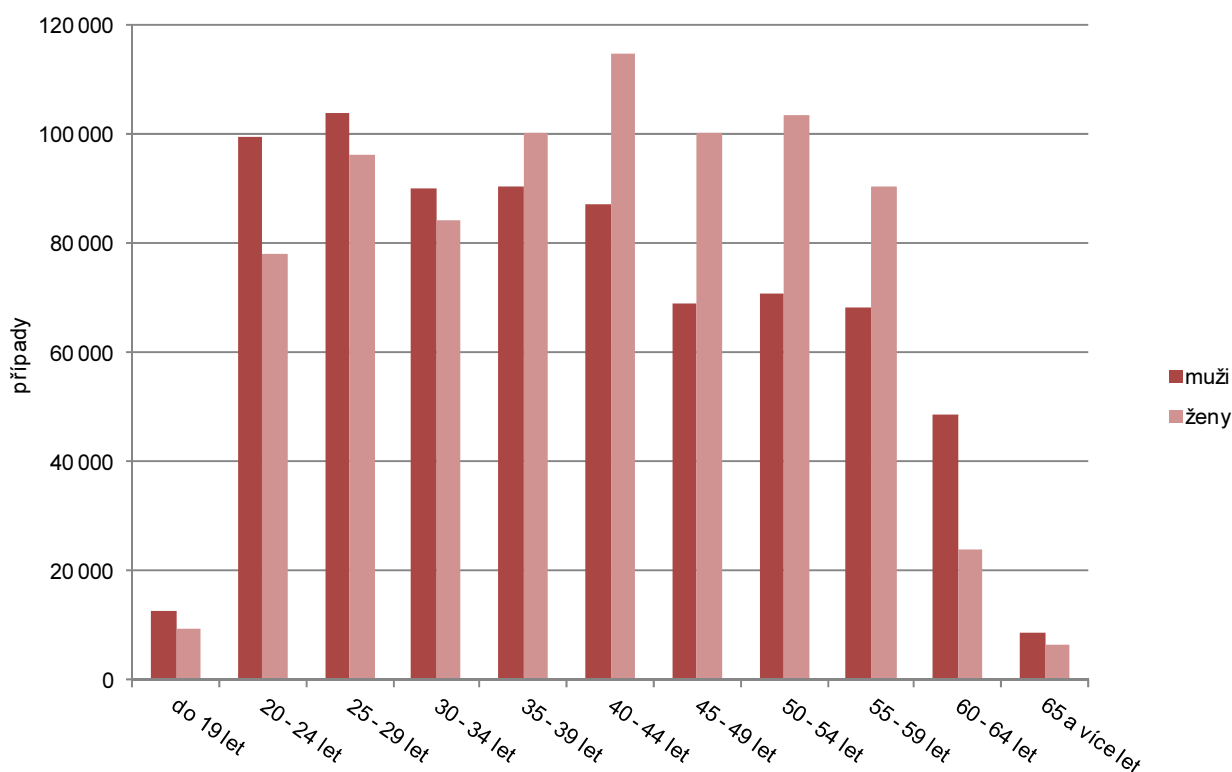
Věková skupina	Počet ukončených případů DPN			Počet ukončených případů DPN na 100 000 nemocensky pojištěných osob	Průměrná délka trvání 1 ukončeného případu DPN ve dnech
	celkem	z toho			
		muži	ženy		
ČR celkem	1 556 043	748 960	807 083	34 039	42,4
do 19 let	21 848	12 526	9 322	117 217	16,7
20 - 24 let	177 364	99 346	78 018	73 470	23,3
25 - 29 let	200 252	103 920	96 332	43 181	29,8
30 - 34 let	174 361	90 188	84 173	33 863	35,1
35 - 39 let	190 941	90 537	100 404	28 939	37,9
40 - 44 let	201 907	87 168	114 739	27 798	41,4
45 - 49 let	169 215	69 113	100 102	29 168	47,5
50 - 54 let	174 144	70 693	103 451	31 587	53,5
55 - 59 let	158 656	68 314	90 342	34 008	64,7
60 - 64 let	72 420	48 658	23 762	30 205	76,2
65 a více let	14 935	8 497	6 438	13 735	46,3

Zdroj: ÚZIS ČR

Intenzita pracovní neschopnosti měřená počtem případů na 100 tis. nemocensky pojištěných osob je nejvyšší v prvních třech sledovaných věkových skupinách (až do 29 let), ve věkové skupině do 19 let dokonce na 100 pojištěnců připadá v průměru 117 neschopenek za rok (jedná se však převážně o krátkodobé neschopenky v průměrné délce 16,7 dne). Sestupná tendence intenzity pracovní neschopnosti končí věkovou skupinou 40 – 44 let. Následuje mírný nárůst až do věkové skupiny 55 – 59 let. Nejnižší počet případů je ve věkové skupině 65 a více let, což může souviset i se zkrácenou podpůrnou dobou u důchodců a s faktem, že pokud v tomto věku pojištěnec onemocní vážnější chorobou, většinou již ve výdělečné činnosti dále nepokračuje. Svědčí o tom i průměrná délka trvání pracovní neschopnosti u této nejstarší věkové skupiny – 46,3 dne.

Průměrná délka trvání jednoho případu pracovní neschopnosti průběžně roste s věkem (viz tab. 3.1), a to od již zmíněné 16,7 dne ve věkové skupině do 19 let až po 76,2 dne ve věkové skupině 60 – 64 let, což je dáno zejména poklesem krátkodobých případů pracovní neschopnosti pro nemoci dýchací soustavy a naopak nárůstem dlouhodobých případů pracovní neschopnosti pro nádorová onemocnění a nemoci oběhové soustavy se zvyšujícím se věkem.

Graf 3.1 – Ukončené případy pracovní neschopnosti podle věku a pohlaví v roce 2016

Zdroj: ÚZIS ČR

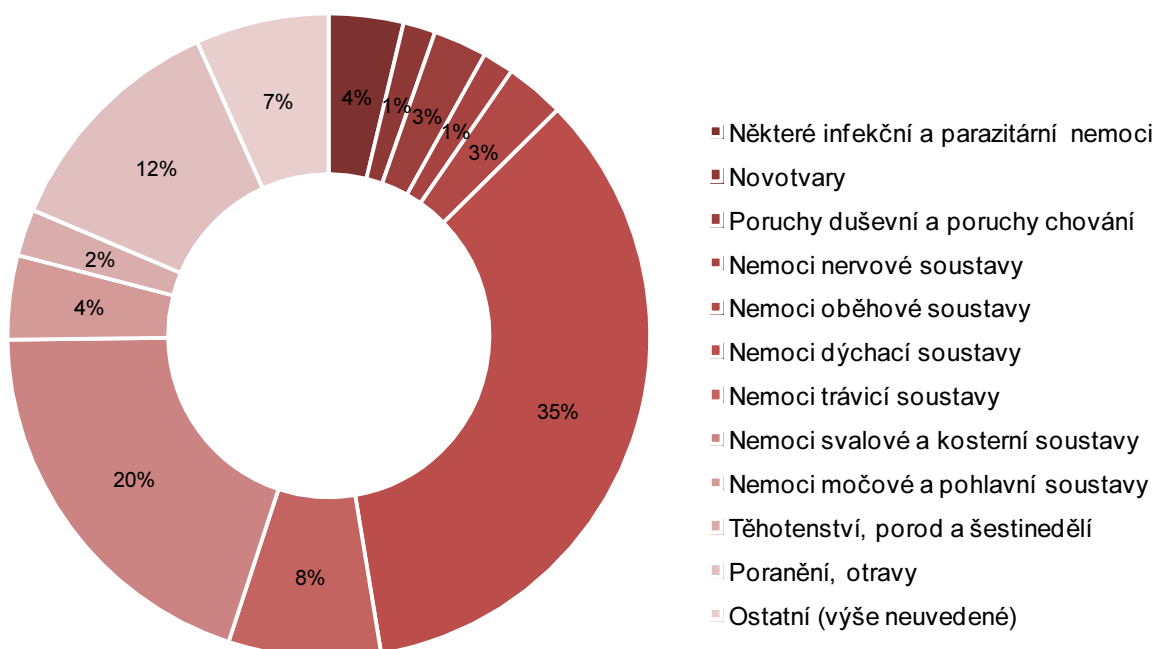
Zajímavé je podívat se na strukturu problémů, které jsou příčinou nemocnosti. Nejčastějším důvodem pracovní neschopnosti zůstávají nemoci dýchací soustavy, které v roce 2016 tvořily 35 % všech případů pracovní neschopnosti. Z nemocí této skupiny jsou to zejména záněty horních a dolních cest dýchacích, akutní zánět mandlí a chřipka. Na druhou stranu ale onemocnění dýchací soustavy tvoří pouze 12,7 % (8,4

mil. dnů) z celkového počtu prostonaných dnů, což znamená v průměru nejkratší dobu pracovní neschopnosti ze všech skupin diagnóz – 15,4 dne.

Druhou nejčastější příčinou pracovní neschopnosti jsou nemoci svalové a kosterní soustavy, které v roce 2016 tvořily pětinu všech případů nemocnosti. Tyto nemoci se vyznačují poměrně dlouhou průměrnou délkou trvání jednoho případu – více než 2 kalendářní měsíce (65,7 dne). Na celkovém počtu prostonaných dnů se tato kategorie podílí téměř třetinou (20,2 mil. dnů, tj. 30,6 %), což je dlouhodobě nejvyšší podíl. Z nemocí svalové a kosterní soustavy zapříčiňují pracovní neschopnost nejčastěji onemocnění zad a páteře.

Třetím nejčastějším důvodem pracovní neschopnosti s 12% podílem na všech případech byly poranění a otravy (zejména vymknutí, podvrtnutí a natažení kloubních vazů). Průměrná délka trvání pracovní neschopnosti byla v případě této skupiny nemocí 51,5 dne, počet prostonaných dnů druhý nejvyšší ze všech skupin diagnóz (9,5 mil. dnů, tj. 14,5 % na celkovém počtu).

Graf 3.2 – Struktura ukončených případů dočasné pracovní neschopnosti podle skupin diagnóz (kapitol MKN-10) v roce 2016

Zdroj: ÚZIS ČR

Nejdelší průměrná délka trvání jednoho případu pracovní neschopnosti byla v roce 2016 u novotvarů (123,3 dne), u mužů dokonce 138 dnů, zatímco u žen 114,8 dne. Druhou nejdelší dobou neschopnosti mají nemoci spojené s těhotenstvím (105,8 dne). Téměř tříměsíční pracovní neschopnost si vyžádaly duševní poruchy a poruchy chování (87,5 dne), nemoci oběhové soustavy (82,5 dne) a nemoci nervové soustavy (82,1 dne).

Z pohledu pohlaví bývají v pracovní neschopnosti častěji ženy, v roce 2016 připadalo na 100 tis. pojištěnců 36 tis. ukončených případů u žen a 32 tis. případů u mužů. Pracovní neschopnost u žen také trvala v průměru o 5 dní déle než u mužů. Tento rozdíl mezi pohlavími trvá dlouhodobě a jeho příčinou jsou

zejména nemoci spojené s těhotenstvím. Výraznější rozdíl mezi pohlavími se objevuje i u dalších diagnóz – výraznější počet případů u žen než u mužů je patrný u duševních poruch a poruch chování, u nádorových onemocnění a u nemocí močové a pohlavní soustavy. Muži jsou naopak náchylnější na nemoci oběhové soustavy a mnohem častěji než ženy jsou práce neschopní pro poranění, otravy a jiné následky vnějších příčin.

Tab. 3.2 – Ukončené případy pracovní neschopnosti podle skupin diagnóz v roce 2016

Skupiny diagnóz (kapitoly podle MKN-10)	Počet ukončených případů DPN			Počet ukončených případů DPN na 100 000 nemocensky pojištěných osob			Průměrná délka trvání 1 ukončeného případu DPN ve dnech		
	Celkem	z toho		Celkem	z toho		Celkem	z toho	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
ČR celkem	1 556 043	748 960	807 083	34 039	32 165	35 985	42,4	39,8	44,8
Některé infekční a parazitární	58 141	31 265	26 876	1 272	1 343	1 198	17,2	16,8	17,8
Novotvary	25 292	9 237	16 055	553	397	716	123,3	138,0	114,8
Poruchy duševní a poruchy chování	41 941	15 046	26 895	917	646	1 199	87,5	82,3	90,3
Nemoci nervové soustavy	24 313	9 929	14 384	532	426	641	82,1	82,8	81,6
Nemoci oběhové soustavy	46 332	26 496	19 836	1 014	1 138	884	82,5	92,4	69,3
Nemoci dýchací soustavy	541 499	256 328	285 171	11 846	11 008	12 715	15,4	14,9	15,9
Nemoci trávicí soustavy	118 830	64 774	54 056	2 599	2 782	2 410	28,6	28,6	28,5
Nemoci svalové a kosterní soustavy	307 625	157 120	150 505	6 729	6 748	6 711	65,7	60,9	70,6
Nemoci močové a pohlavní	65 872	14 440	51 432	1 441	620	2 293	33,0	36,7	31,9
Těhotenství, porod a šestinedělí	36 680	x	36 680	802	x	1 635	105,8	x	105,8
Poranění, otravy	185 395	121 843	63 552	4 056	5 233	2 834	51,5	50,2	53,9
Ostatní (výše neuvedené)	104 123	42 482	61 641	2 278	1 824	2 749	46,7	38,3	52,4

Zdroj: ÚZIS ČR

